

ΛΌΓΟ

Σ

ART DE LA PENSÉE SCIENTIFIQUE

COLLECTION DE PAPIERS SCIENTIFIQUES

SUR LES MATÉRIAUX DE LA CONFÉRENCE SCIENTIFIQUE ET PRATIQUE INTERNATIONALE

LA SCIENCE ET LA TECHNOLOGIE À L'ÈRE DE LA SOCIÉTÉ DE L'INFORMATION

3 MARS 2019 • BORDEAUX, FRANCE

VOLUME 7

ISBN 978-617-7171-80-4

СОСТАВЛЕНИЕ ТЕСТОВ ПО НАУЧНОМУ СТИЛЮ РЕЧИ
Рогаткина Е.А. 35

ТИПИ ЖАРГОННИХ НОМІНАЦІЙ ПРАЦІВНИКІВ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ
Лагдан С.П., Григоренко А.Д. 37

SECTION 13. GOUVERNANCE ET ECOLOGIE DES ETATS

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ НОРМАТИВНОЇ
ПЛОЩІ КОМПЛЕКСНОЇ ЗЕЛЕНОЇ ЗОНИ МІСТА
Кузик І.Р. 43

СИНТЕЗ ОРГАНІЧНИХ АНТИОКСИДАНТІВ ДЛЯ ПОЛІМЕРНИХ
СПОЛУК З СУПУТНИХ БЕНЗОЛ- І ФЕНОЛВІСНИХ
КОМПОНЕНТІВ ПІСЛЯ КОКСУВАННІ КАМ'ЯНОГО ВУГІЛЛЯ
**Науково-дослідницька група:
Соколенко Н.М., Островка М.В., Сєдих Г.О., Рубан Е.В.
Мороз О.В., Попов Є.В.** 48

РОЗРОБКА ВИСОКОЕФЕКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ОЧИСТКИ
СИЛЬНО ЗАБРУДНЕНИХ ВИСОКО ТОКСИЧНИМИ
ОРГАНІЧНИМИ АНІЛІНВІСНИМИ СПОЛУКАМИ І
МІНЕРАЛЬНИМИ СОЛЯМИ ТА ЗАБАРВЛЕНИХ БАРВНИКАМИ
СТІЧНИХ ВОД АНІЛІНОФАРБОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ
**Науково-дослідницька група:
Соколенко Н.М., Островка М.В., Островка В.І., Назаренко О.С.,
Мороз О.В., Попов Є.В.** 59

SECTION 14. ARCHITECTURE ET ARTISTICITE

WAYS OF EXPRESSIVENESS IN CREATION OF WORKS OF
DIGITALS NF IOMATION ART
Kryvuts S., Bondarenko V. 81

ЕКОЛОГІЧНИЙ БУДИНОК – КРОК ДО МАЙБУТНЬОГО
Селіхова Я.В. 84

КОНЦЕПЦІЯ ЛАНДШАФТНОГО ГОРОДА КИТАЙСЬКОГО
АРХИТЕКТОРА МА ЯНЬСУНА
Вей В. 85

SECTION 13. GOUVERNANCE ET ECOLOGIE DES ETATS

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ НОРМАТИВНОЇ ПЛОЩІ КОМПЛЕКСНОЇ ЗЕЛЕНОЇ ЗОНИ МІСТА

аспірант Кузик Ігор Романович

*Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка
Україна*

Проблема збереження зелених насаджень урбоекосистем та сталого функціонування комплексної зеленої зони міста сьогодні актуальна для більшості муніципалітетів України. Попри дію ряду законодавчих актів, Державних будівельних норм (ДБН), Державних санітарних правил, в Україні так і не існує уніфікованого підходу до визначення нормативної площі комплексної зеленої зони міста (КЗЗМ). В одних документах зазначено норми озеленення міських поселень, в інших нормативні показники площ ландшафтних та рекреаційних територій; в одних – розраховують площу озеленення в га/ особу, в інших – м²/особу. Часто наукові підходи визначення нормативної площі КЗЗМ відрізняють від законодавчо закріплених норм. Тому виникає необхідність узагальнити, систематизувати та порівняти різні методологічні підходи до визначення нормативної площі комплексної зеленої зони міста.

У зв'язку з цим, метою нашого дослідження виступає проведення порівняльного аналізу науково-методологічних та юридичних підходів до визначення нормативів озеленення комплексної зеленої зони міста.

Перш ніж підійти до аналізу теоретико-методологічних підходів визначення нормативної площі КЗЗМ, варто визначити, що ж таке комплексна зелена зона міста? У більш широкому тлумаченні, зелені зони (а green space, an urban green zone) – це система територій із зеленими насадженнями та незабудованими відкритими просторами (an open space) в межах міста або приміської зони, що мають (реальне чи потенційне) екологічне, економічно-господарське, рекреаційне та естетичне значення [2]. При вузькому розумінні, зелені зони розглядають: як «території за межами міст, що зайняті лісами та лісопарками, які виконують захисну та санітарно-гігієнічну функції і є місцем відпочинку населення» [6 с. 271]; або як зелені насадження в межах міст [5].

Таким чином, узагальнивши різні тлумачення КЗЗМ (Стольберга Ф.В., Кучерявого В.П. та ін.), можна дати таке визначення комплексної зеленої зони міста (КЗЗМ) – це єдина система озелених, обводнених, вкритих рослинним покривом територій міста і приміської зони, яка формує систему взаємопов'язаних елементів ландшафту міста (містечка, групи міських населених місць) і прилеглого району, що забезпечує комплексне вирішення питань озеленення й обводнення території, охорони природи й рекреації і спрямована на поліпшення праці, побуту та відпочинку громадян.

У Наказі Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України №105 від 10.04.2006 «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України» зазначено, що комплексна зелена зона міста – це сукупність міських і приміських насаджень, межі якої наносяться на картографічні матеріали органами архітектури, лісогосподарськими органами та місцевими органами самоврядування [3]. У пункті 14.10.2. ДБН.Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова території» чітко вказано, що «озеленення населених пунктів та замських територій слід проводити на підставі розроблення окремого проекту «Комплексної зеленої зони» [1, с. 151].

Тобто, як в наукових публікаціях, так і в юридично закріплених нормах вказано, що КЗЗМ складається із двох частин міської і приміської, або *лісопаркової* (внутрішньо міської) та *лісогосподарської* (зелене коло за межами міста). Але, знову ж таки, визначених норм, в якому радіусі від міста визначається приміська зелена зона немає. Аналіз проектів комплексних зелених зон міст України, переважно обласних центрів, засвідчує, що до лісогосподарської частини КЗЗМ включають зелені масиви навколо міста в радіусі 10-30 км, в залежності від загальної площі населеного пункту та кількості мешканців. Професор Кучерявий В.П. пропонує розраховувати ширину замської зеленої зони міста (в метрах) за формулою: $n = 4,167 \sqrt{2400 \times H} \times H^2$, де H – це розрахункова чисельність населення міста, тис. осіб [4, с.424].

Номенклатура структурних елементів КЗЗМ наведена у додатку 8 Наказу Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України» [3] (табл.1).

Таблиця 1

Номенклатура структурних елементів території КЗЗМ [3]

Складові елементи	Основні структурні елементи	Функціональна належність
1	2	3
Територія міста (збудова)	Загальноміські ландшафтно-рекреаційні території	Загального користування
	Ландшафтно-рекреаційні території житлових районів	Загального користування
	Озелененні ділянки вулиць, доріг, площ	Спеціального призначення
	Озелененні території житлових кварталів	Обмеженого користування
	СЗЗ	Спеціального призначення
	Інші території	Обмеженого користування
Територія за межами збудови у межах міста	Ландшафтно-рекреаційні території (лісопарки, лугопарки, гідропарки)	Загального користування
	Міські ліси	Загального користування
	Інші території	Обмеженого користування
Територія за межами міста у межах зеленої зони	Ліси	Загального користування
	Лісосмуги вздовж доріг та автомагістралей	Спеціального призначення
	Озелененні території приміських населених пунктів	Обмеженого користування
	СЗЗ	Спеціального призначення
	Установи відпочинку, туризму, спорту	Обмеженого користування

Продовження табл. 1

1	2	3
	Полезахисні смуги	Спеціального призначення
	Сади і виноградники приватних та колективних господарств	Обмеженого користування
	Інші території	Обмеженого користування
Неозначені території	Сільськогосподарські землі (поля, луки, пасовища, сіножаті, городи)	Різної функціональної належності
	Водойми (річки, озера, ставки, водосховища, канали)	Різної функціональної належності

Щодо конкретної кількісної характеристики площі КЗЗМ, то тут також існує два підходи: науковий та законодавчий. Зокрема наукове обґрунтування нормативної площі КЗЗМ розробив професор Харківського національного університету містобудування – Стольберг Ф.В. На його думку нормативний розмір загальної площі комплексної зеленої зони міста визначають виходячи із чисельності населення міста, природної зони і загальної лісистості території (табл. 2). В залежності від місцевих санітарних і кліматичних умов дозволяється зміна розмірів зелених зон міст не більше, ніж на 15% від нормативно встановленої. Також, Стольберг Ф.В. окремо визначив нормативну площу для внутрішньої частини КЗЗМ – лісопаркової (табл. 3), в яку входять міські парки та лісопарки, сквери, бульвари, зелені насадження вздовж доріг, санітарно-захисні зони (СЗЗ) тощо [6, с. 273].

Таблиця 2

Нормативи визначення площі зеленої зони міста, га/1000 осіб [6, с. 273]

Природна зона	Лісистість, %	Місто з населенням, тис. осіб					
		> 500	250-500	100-250	50-100	10-50	>10
Мішані ліси	> 25	200	165	125	105	70	55
	20-25	160	130	100	85	55	45
	15-20	135	110	85	70	50	40
	10-15	90	75	55	50	30	25
	5-10	60	45	35	30	20	15
	<5	30	25	20	17	10	10
Широко-листяні ліси	> 25	220	180	135	120	80	65
	20-25	175	140	110	95	65	50
	15-20	145	120	90	80	55	45
	10-15	100	80	60	55	35	30
	5-10	65	50	40	35	25	20
	<5	35	30	20	19	15	10
Лісостеп і степ	> 15	160	130	100	85	60	45
	10-15	110	90	70	60	40	30
	5-10	70	55	45	35	25	20
	3-5	40	30	25	20	15	10
	<3	25	20	16	15	10	7

Таблиця 3

Нормативи визначення площі лісопаркової частини лісів зеленої зони [6, с. 274]

Чисельність населення (тис. осіб)	Розмір лісопаркової частини (га/1000 осіб)
< 100	7
100-250	15
250,1-500	20
500,1-1000	25

Інший підхід до визначення нормативної площі КЗЗМ ґрунтується на використанні законодавчо закріплених норм. Основними документами які регламентують відносини у сфері використання, збереження та відновлення зелених насаджень у населених пунктах є Держані будівельні норми (ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова території») та Державні санітарні правила (ДСП 173 «Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів»). Відповідно до цих документів площа озелених територій міста також визначається з урахуванням природних зон у яких знаходиться населений пункт та відповідної кількості жителів (табл. 4)

Таблиця 4

Нормативні показники площ ландшафтних та рекреаційних територій КЗЗМ [1, с. 58]

Ландшафтні та рекреаційні території	Групи міст за кількістю населення, тис. осіб	Площа озелених територій, м ² /особу				
		I-II зони: Мішаних та широколистяних лісів	III-зона: Лісостепова	IV зона: Степова	V зона: Карпатські гори, VI зона: Кримські гори	
Приміські та позаміські						
Рекреаційні, оздоровчі території та ліси зеленої зони навколо населених пунктів*	Від 500	300	250	250	350	
	250-500	250	200	200	300	
	50-250	200	160	160	200	
	До 50	100	80	80	120	
У межах населеного пункту						
Загального користування:	Від 250	10	11	12	15	
	50-250	7	8	9	11	
	До 50	8	9	10	12	
	Сільські населені пункти	12	13	14	17	
Житлових районів, мікрорайонів**	Від 10	6	6	7	8	

* Враховуються при розробленні схем планування територій на державному та регіональному рівнях

** Враховуються при розробленні генеральних планів та детальних планів територій.

Примітка 1. Показники ландшафтних та рекреаційних приміських та позаміських територій повинні включати території лісопарків, природно-заповідних територій та земель оздоровчого та рекреаційного призначення.

Примітка 2. У містах, де розміщуються промислові підприємства I і II класу шкідливості, а також у населених пунктах, які розташовані на радіоактивно забруднених територіях, наведені норми озелених територій загального користування слід збільшувати на 15-20%, а у містах, де розміщуються залізничні вузли – на 5-10%.

Таким чином, в Україні, нормативні показники озеленення приміських та позаміських територій (лісогосподарської частини) КЗЗМ коливаються від 80 м²/особу (у лісостепу та степу) до 300-350 м²/особу (у зоні мішаних і широколистяних лісів та гірських районах); а лісопаркової частини КЗЗМ – від

7 м²/особу (у зоні мішаних і широколистяних лісів) до 17 м²/особу (у гірських районах Криму та Карпат). Тоді, як Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) рекомендує на одного жителя міста 50 м² міських зелених насаджень та 300 м² – приміських [2]. Площу озелененої території житлового кварталу слід визначати з розрахунку не менше 6 м² на особу (без урахування шкіл і дитячих дошкільних установ) [1, с.31].

Висновки. Отож, визначення нормативної площі КЗЗМ у більшості випадків має прив'язку до чисельності населення, що є цілком логічно, а також до природної зони та загальної лісистості території на якій розташований населений пункт. Хоча, ватро зазначити, що при розробці критеріїв площ озеленення урбанізованих територій, не враховується їх просторова протяжність та розосередженість. Тобто, необхідна кількість зелених насаджень може бути в одному мікрорайоні міста, а в інших дефіцит, але в загальному екологічні вимоги буде дотримано. Також, немає єдиного підходу до величини в якій визначається оптимальне озеленення міста, у законодавчих актах – це м²/особу, в науковій літературі частіше зустрічаємо га/особу або відсотки (%). Така не уніфікованість, створює незручності в оптимізації структури зелених насаджень у містах, що в перспективі може призводити до виникнення конфліктних ситуацій між науковцями, громадськістю та представниками органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел:

1. ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування забудови території»: Державне підприємство «Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «Діпромисто» імені Ю.М. Білокопя». Київ: Мінрегіон, 2018. 230 с. URL: http://dipromisto.gov.ua/files/NMD/DBN_B.2.2-12_2018. (дата звернення: 05.02. 2019 р.)
2. Елбакідзе М., Завадович О., Ямелинець Т. Методичні аспекти інвентаризації зелених зон урбанізованих територій (на прикладі регіонального ландшафтного парку «Знесіння»). *Вісник Львівського УН-ТУ*. Серія географічна. 2005. №32. С. 96-109.
3. Затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України: Наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 р. №105. URL: <http://contrasts.com.ua/content/view/411> (дата звернення: 21.01.2019).
4. Кучерявий В. Урбоекологія. Львів: Світ, 1999. 360 с.
5. Кучерявий В.П. Зелена зона міста. К.: Наукова думка. 1981. 247 с.
6. Стольберг Ф. Екологія города. К.: Либра, 2000. 464 с.